

9.10.2025

Julkinen

Vero-osasto

Yhteenveto lausunnoista hallituksen esitysluonnoksesta laiksi Verohallinnosta annetun lain muuttamisesta

Esitysluonnoksen lausuntokierros järjestettiin 30.6.2025—18.8.2025. Lausunnon antoivat seuraavat tahot: Verohallinto, Keskuskauppakamari ry, Finanssiala ry, Veronmaksajain Keskusliitto ry, oikeusministeriö, Suomen asianajajat, Kansaneläkelaitos, Teknologiateollisuus ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Akava ry ja tietosuojavaltuutettu.

Lausuntopyyntö liitteineen ja lausunnot ovat nähtävissä osoitteessa:

<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM005:00/2025>.

Esitysluonnoksen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verotusmenettelystä annettua lakia siten, että Verohallinto voisi jatkossa kerätä vertailutietotarkastusta varten tietoja tarpeellisessa laajuudessa tietosuojasääntelyssä henkilötietojen käsittelylle säädettyjen vaatimusten puitteissa.

Esitys on osa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmassa määriteltyjä harmaan talouden vastaisia toimia, joilla turvattaisiin niiden viranomaisten toimintaedellytyksiä, jotka torjuvat harmaata taloutta ja talousrikollisuutta. Nykyinen vertailutietotarkastusta koskeva säännös on säädetty ennen yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain voimaantuloa. Voimassa oleva vertailutietotarkastuksia koskeva säännös ei tietosuojasääntely huomioon ottaen nykyisin mahdollista Verohallinnolle verovalvonnan kannalta riittävää tiedonsaantia, mistä aiheutuu merkittäviä verotulojen menetyksiä.

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään turvaamaan Verohallinnon tiedonsaantia ja siten myös verotulojen kertymistä. Ehdotetussa säännöksessä säädettäisiin muun ohessa Verohallinnon oikeudesta suorittaa vertailutietotarkastus, vertailutietotarkastusta koskevan pyynnön edellytyksistä ja vertailutietotarkastuksella saatujen tietojen käsittelyä koskevista suojatoimista Verohallinnossa.

Esityksen tavoitteena on edistää harmaan talouden torjuntaa. Riittävällä tietopohjalla varmistettaisiin verotulojen lisäksi myös verotuksen yhdenmukaisuus ja verovelvollisten tasapuolinen kohtelu.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Lausuntopalaute

Oikeusministeriö pitää hyvänä sitä, että säännösehdotusten tarkoituksena on saattaa voimassa oleva lainsäädäntö EU:n tietosuojasääntelyn ja henkilötietojen käsittelyä koskevien valtiosääntöoikeudellisten edellytysten mukaiseksi.

Oikeusministeriö katsoo, että yleisten reunaehtojen sisällyttämisen sijasta tiedonsaantioikeus olisi säännöksessä muotoiltava esimerkiksi tietojen käyttötarkoituksen osalta riittävän täsmälliseksi ja tarkkarajaiseksi, jotta sen soveltaminen johtaisi oikeasuhtaisiin tietopyyntöihin ja jotta sen nojalla voitaisiin käsitellä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön asettamin reunaehdoin valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisia tietoja, kuten yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä.

Vastaavasti tiedonsaantioikeuden oikeasuhtaisuuden kannalta olisi huomioitava, että säännösehdotukseen sisältyvä Verohallinnon oikeus käsitellä vertailutietotarkastuksella massadata-aineistoa sekä sellaisia tietoja, jotka eivät johda verotusta koskeviin toimenpiteisiin, eivät vaikuttaisi rajaavan säännöksen perusteella käsiteltävää tietosisältöä. Toisaalta tällaisen sääntelyn esittäminen ei vaikuttaisi olevan myöskään tarpeellista, siinä tapauksessa, jos Verohallinnon tiedonsaantioikeus ja vertailutietotarkastukseen liittyvä muu henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely muotoillaan riittävän täsmälliseksi ja tarkkarajaiseksi. Myöskään säännösehdotukseen sisältyvän lauseen, jonka mukaan vertailutietotarkastus voidaan toimittaa myös toistuvasti kohdennettuna samaan tiedonantovelvolliseen, sisällyttäminen säännökseen ei vaikuttaisi tarpeelliselta. Vertailutietotarkastuksen toistuvuutta voisi avata tarkemmin esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota säännöksessä käytettyyn massadata-aineiston käsitteeseen, joka ei ole lakitekstissä vakiintunut ja jonka merkitys jää esitysluonnoksen valossa täsmentymättömäksi.

Säännöksessä tietojen käsittelyn tarkoitus, sen kohteena oleva tietosisältö sekä tiedon luovuttamiseen velvoitettujen toimijoiden piiri jäävät kokonaisuutena hyvin väljiksi. Esitysluonnoksen mukaisella muotoilulla Verohallinnolle vaikuttaisi jäävän hyvin laaja harkintavalta vertailutietotarkastuksen yhteydessä käsiteltävien tietojen laajuuden määrittämisessä.

Jatkovalmistelussa tiedonsaantioikeutta tulisi täsmentää vakiintuneeseen muotoon säätämällä Verohallinnon oikeudesta saada salassapitosääntelyn estämättä vertailutietotarkastuksen suorittamiseksi välttämättömät tiedot.

Perusteluissa on asianmukaisesti tuotu esiin, että vertailutietotarkastus tulisi kohdentaa siten, että tiedonantovelvollisen olisi kerättävä ja luovutettava vain sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä verovalvonnan toteuttamisessa. Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa arviota olisi kuitenkin tarkennettava.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että vertailutietotarkastuksen yhteydessä voidaan käsitellä luonnollisen henkilön tilitapahtumatietoja, joiden perustuslakivaliokunta on katsonut rinnastuvan yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluviin arkaluonteisiin tietoihin. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa olisi huomioitava kattavammin se, että jo tilitapahtumatiedon itsessään on katsottu rinnastuvan valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisiin tietoihin eikä tietojen luonteen kannalta ole ratkaisevaa ainoastaan se, miltä osin tilitapahtumatietoihin voisi sisältyä

erityisiä henkilötietoryhmiä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa Verohallinnon tietopyyntö kohdistuisi perusteluissa esiin tuodun esimerkin mukaisesti ulkomaan rahaliikenteeseen tietyn maan osalta kattaen tiedot kaikista maksuista ilman euromääräistä alarajaa, voinee tietopyyntö kattaa merkittävän osan kyseisessä maassa oleskelevan pankin asiakkaan maksuliikenteestä, jolloin tietojen käsittelyllä voisi olla vaikutuksia henkilötietojen suojaa laajemmin yksityiselämän suojaan.

Jatkovalmistelussa sääntelyn oikeasuhtaisuutta olisi arvioitava kattavammin myös EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännön valossa.

Esitysluonnoksen mukaan säännökseen lisättävässä 2 momentissa säädettäisiin selvyiden vuoksi myös siitä, että Verohallinto ei saa luovuttaa vertailutietotarkastuksella saatua massadata-aineistoa sellaisenaan edelleen. Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa säännösehdotusta koskevissa perusteluissa olisi avattava, mitä olisivat ne käytännön tilanteet, jotka säännöksellä on tarkoitus poissulkea. Jotta edellytys voisi toimia yksityiselämän suojaan kohdistuvan rajoituksen oikeasuhtaisuutta lisäävänä tekijänä, olisi sillä oltava käytännön merkitystä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että ilmaisu sellaisenaan voisi mahdollisesti aiheuttaa tulkintahaasteita, sillä sen merkitys jää täsmentymättömäksi.

Esitysluonnoksen säännöskohtaisten perusteluiden mukaan vertailutietotarkastuksella kerätyt tiedot ovat verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 1 ja 4 §:n mukaisesti salassa pidettäviä verotustietoja ja niiden käsittelyssä otetaan huomioon samat periaatteet ja menettelyt kuin muidenkin verotustietojen kohdalla. Perusteluissa mainittujen periaatteiden ja menettelyiden osalta jatkovalmistelussa olisi hyvä arvioida myös verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 10 §:n merkitys vertailutietotarkastuksen yhteydessä käsiteltävien tietojen käsittelyssä. Kyseisen lain mukaan Verohallinto saa käyttää ja käsitellä tiettyä verotusasiaa varten saamiaan ja laatimiaan verotustietoja muidenkin Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:n mukaisten tehtävien suorittamiseksi henkilötietojen suojaa ja asiakirjojen salassapitoa koskevien säännösten estämättä.

Esityksen säätämisperusteluissa vertailutietotarkastuksen nojalla käsiteltävien tietojen käytön on katsottu muodostavan välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa kyseistä liikkumavara-arviota tulisi täydentää määrittelemällä selkeästi, olisiko esitettävän sääntelyn kohdalla tarkoitus soveltaa perusteluissa viitattua yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohtaa. Lisäksi rajoituksen välttämättömyyttä olisi arvioitava kattavammin huomioiden esitettävän henkilötietojen käsittelyn laajamittaisuuden. Liikkumavara-arvioon olisi myös sisällytettävä arvio siitä, täyttäisikö esitettävä sääntely yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 2 kohdan mukaiset edellytykset.

Jatkovalmistelussa käsittelyyn sovellettavia suojatoimia olisi vielä arvioitava uudelleen huomioiden myös edellä mainittu yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 2 momentin mukaiset suojatoimet. Oikeusministeriö katsoo, etteivät esitysluonnoksen mukaiset suojatoimet vaikuttaisi kaikilta osin näyttäytyvän tietosuojasetuksen tarkoittamina suojatoimina ja niiden sisältö jää osin täsmentymättömäksi.

Momentin 2 kohdan mukaan Verohallinnon on ylläpidettävä luottamuksellisuutta ja tietosuojaa koskevia korkeita ammatillisia vaatimuksia vertailutietojen käsittelyssä ja lisäksi tietoja käsittelevien virkamiesten on oltava erittäin luotettavia ja heillä on oltava asianmukainen osaaminen myös massadata-aineistojen eettisen käsittelyn osalta. Esitysluonnoksen

säännöskohtaisten perusteluiden mukaan erityinen luotettavuus tarkoittaisi, että virkamiehistä olisi tehty turvallisuusselvityslain (726/2014) mukainen henkilöturvallisuusselvitys. Luotettavuus tarkoittaisi myös sitä, että virkamiehen olisi tullut osoittaa luotettavuus tietojen käsittelyn tehtävissä, mikä käytännössä tarkoittaisi, että virkamiehellä tulisi olla työkokemusta Verohallinnossa suurten tietoaaineistojen käsittelystä.

Oikeusministeriö kiinnittää kyseisen suojatoimen osalta huomiota siihen, että turvallisuusselvitysten tarkoituksena on varmistaa kansallista turvallisuutta ja niiden tekemisen edellytyksistä säädetään turvallisuusselvityslaisissa. Turvallisuusselvityksen intressit eivät siten liity yksityiselämän suojaan eikä niiden suorittamista siksi voisi soveltaa henkilötietojen suojaa koskevana suojatoimena. Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että säännösehdotuksessa käytetyt ilmaisut erittäin luotettava sekä asianmukainen osaaminen massadata-aineiston eettisestä käsittelystä ovat lakitekstissä vakiintumattomia ja niiden merkitys voi jäädä epäselväksi. Siten myös massadata-aineiston eettistä käsittelyä koskevan suojatoimen merkitys yksityiselämän suojaa koskevan rajoituksen oikeasuhtaisuuden varmistamisessa ei voida pitää täysin selvänä.

Esitysluonnoksen mukaan momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että Verohallinnon olisi huolehdittava teknisten ja organisaatioon liittyvien toimenpiteiden avulla, että tietoturva toteutuu vertailutietojen käsittelyssä teknisesti korkeatasoisesti. Esitysluonnoksen säännöskohtaisten perusteluiden mukaan tämä tarkoittaisi, että Verohallinnossa vertailutietojen käsittelyn tekninen käsittely-ympäristö olisi sellainen, että laajojen tietoaaineistojen käsittely olisi mahdollista siten, että käsittely ei loukkaisi luonnollisen henkilön oikeuksia tai vapauksia. Perusteluiden mukaan teknisesti turvattaisiin, että vertailutiedot ovat vain niiden henkilöiden saatavilla, joilla on tietojen käsittelyyn oikeus. Perusteluissa myös todetaan, että Verohallinnolla tulisi olla käytössä sellaiset tekniset ohjelmistot ja laitteet, joilla tietoaaineiston tiedot voidaan yhdistää verovelvollisiin, tunnistaa arkaluonteiset henkilötiedot sekä varmistaa, että näitä tietoja käytettäisiin jatkokäsittelyssä vain silloin, kun se olisi ehdottoman välttämätöntä verotuksessa.

Oikeusministeriö katsoo, että kyseisessä suojatoimessa vaikuttaisi olevan merkittävästi päällekkäisyyttä yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käsittelyn turvallisuutta koskevien velvoitteiden kanssa. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa näitä velvoitteita on asetettu esimerkiksi 5 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisessa eheyden ja luottamuksellisuuden periaatteessa, rekisterinpitäjän vastuuta koskevassa 24 artiklassa, sisäänrakennettua ja oletusarvoista tietosuoja koskevassa 25 artiklassa sekä käsittelyn turvallisuutta koskevassa 32 artiklassa. Koska edellä mainituissa velvoitteissa on kyse suoraan sovellettavasta yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelystä, joka tulee huomioida kaikessa asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa henkilötietojen käsittelyssä, jää näiden velvoitteiden sisältöä merkittävältä osin vastaavan säännöksen merkitys suojatoimena epäselväksi. Käsittelyyn sovellettavia suojatoimia olisi tältä osin arvioitava uudelleen jatkovalmistelussa.

Pykälän 4 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että massadata-aineiston käsittely olisi toteutettava siten, että käsittely kohdennettaisiin viipymättä vain verotuksessa välttämättömiin tietoihin. Sellaiset tiedot, joita ei käytetä verotustoimenpiteissä, on hävitettävä viimeistään kahden vuoden kuluttua siitä, kun tiedot on annettu Verohallinnolle. Esitysluonnoksen säännöskohtaisten perusteluiden mukaan tietojen käsittelyaika olisi lyhyempi kuin verotuksen tietojen yleinen säilytysaika, ja säilytysajassa on huomioitu se, että aineistoissa on mukana myös tietoja, joita ei käytetä verotusta koskevassa päätöksenteossa. Perusteluiden mukaan säännös merkitsisi sitä, että

tällaiset tiedot olisi poistettava viipymättä ja ehdoton takaraja tietojen poistamiselle olisi kaksi vuotta siitä, kun tiedot on annettu Verohallinnolle.

Oikeusministeriö katsoo, että myös edellytyksen, joka edellyttäisi käsittelyn kohdentamista vain verotuksessa välttämättömiin tietoihin, merkitys jää henkilötietojen käsittelyyn sovellettavana suojatoimena jossain määrin epäselväksi. Oikeusministeriö kiinnittää tämän osalta huomiota siihen, että jo vertailutietotarkastuksen suorittamista varten tehtävä tietopyyntö olisi rajattava perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön edellyttämällä tavalla tarkastuksen kannalta välttämättömiin tietoihin.

Suojatoimisäännökseen sisältyvän kahden vuoden säilytysajan osalta oikeusministeriö toteaa, että säilytysaikaa koskevia säännöksiä on vakiintuneesti sovellettu yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamina suojatoimina. Oikeusministeriö kuitenkin katsoo, että säilytysaikaa koskevaa säännöstä olisi perusteltua täydentää siten, että sen mukaan tiedot olisi poistettava heti kun tiedon säilyttäminen vertailutietotarkastuksen toteuttamiseksi ei enää ole tarpeen ja viimeistään kahden kuluttua siitä, kun tiedot on annettu Verohallinnolle. Jatkovalmistelussa säilytysaikaa koskevaa sääntelyä olisi lisäksi arvioitava yleisen tietosuoja-asetuksen liikkumavaran näkökulmasta.

Lopuksi teknisempänä koko säännösehdotusta koskevana seikkana oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että säännöksessä säädettäisiin tiedonsaantioikeudesta, vertailutietotarkastukseen liittyvistä edellytyksistä sekä henkilötietojen käsittelyyn sovellettavista suojatoimista. Jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida sääntelyn jakamista useaan eri pykälään. Tähän seikkaan liittyen oikeusministeriö kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että säännöksen otsikko Vertailutietotarkastus antaa kuvan siitä, että säännöksessä säädettäisiin ainoastaan tarkastustoimivaltuudesta.

Esitysluonnoksen säätämisjärjestysperusteluiden mukaan hallitus pitää asian merkityksellisyyden vuoksi suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiassa lausunnon. Oikeusministeriö katsoo, että kyseistä lausumaa perustuslakivaliokunnan lausunnon tarpeellisuudesta tulisi jatkovalmistelussa täydentää avaamalla täsmällisemmin perusteet lausunnon pyytämiseksi.

Verohallinto kannattaa esitystä ja pyytää, että jatkovalmistelussa otetaan huomioon seuraavat seikat.

Ehdotetun verotusmenettelystä annetun lain 21 §:n 2 momentin mukaisesti Verohallinnon olisi kohdennettava ja rajattava pyyntö huolellisesti sekä perusteltava muun muassa pyynnön oikeasuhtaisuus. Perusteluiden mukaisesti tarkastuksen ja pyynnön rajaaminen voitaisiin tehdä yhdessä tiedonantovelvollisen kanssa ja Verohallinnon tehtävänä olisi kuvata käsittelyn oikeasuhtaisuus ja sitä arvioitaisiin suhteessa siihen tavoitteeseen, joka on tietojen käsittelyn tarkoituksena.

Perusteluissa jää epäselväsi mikä merkitys tiedonantovelvollisen näkemyksillä ja käsityksellä perusteluiden riittävyydestä ja oikeasuhteisuuden arvioinnista on. Verohallinto ehdottaa, että esityksen perusteluita täsmennetään tältä osin siten, ettei synny käsitystä siitä, että tietojen rajaamista ja oikeasuhtaisuutta koskeva päätöksenteko tapahtuisi muun kuin Verohallinnon toimesta.

Lainmuutoksen tullessa voimaan vuoden 2026 alussa voi Verohallinto käynnistää muuttuneen sääntelyn mukaiset vertailutietotarkastukset keväällä ja verotustoimenpiteitä voidaan tehdä vuoden 2026 syksyn aikana. Näin ollen esityksen vaikutukset verotuottoihin toteutuisivat aikaisintaan vuonna 2027 siten, että vuonna 2027 saavutettaisiin n. 50-80 miljoonan lisäys verotuottoihin ja vuodesta 2028 alkaen 100 miljoonaa vuodessa. Esityksen vaikutuksia tulisi täsmentää tältä osin.

Esitysluonnoksen perusteluissa voisi täsmentää, että mahdollinen virheellinen tieto voidaan korjata ennen muutoksenhakua esimerkiksi verovelvollista kuultaessa.

Verohallinto toteaa, että uuden sääntelyn mukaisia vertailutietotarkastuksia tehdään todennäköisesti enemmän kuin nykytilassa ja tällä on myös kustannusvaikutuksia sekä Verohallinnossa että tiedonantovelvollisissa. Pyyntöjen entistä tarkempi rajaaminen voi myös aiheuttaa yksittäisten tietopyyntöjen lisääntymistä ja kustannusten lisääntymistä tältä osin.

Verohallinto korostaa, että vertailutietotarkastus toteutetaan usein siten, että se sisältää useita tietopyyntöjä ja vertailutietotarkastusta varten saadut tiedot saadaan eri aikoihin. Verohallinto ehdottaa, että esityksen perusteluissa todettaisiin, että kahden vuoden säilytysaika lasketaan siitä ajankohdasta, jolloin vertailutietotarkastusta varten on saatu kaikki suunnitellut tiedot.

Esityksessä esitetyt näkemykset yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesta satunnaisuudesta voivat aiheuttaa tulkinnallisia tilanteita säännöksen soveltamisessa, eikä viittaus ole välttämättä tarpeellinen koska ehdotetussa säännöksessä on selkeästi todettu, että vertailutietotarkastus voidaan toteuttaa toistuvasti eikä laki olisi tältä osin tieto-suojasetukseen perustuvan tulkinnan varassa.

Tietosuoja-valtuutettu jakaa näkemyksen harmaan talouden torjumisen tärkeydestä ja Verohallinnon tärkeästä roolista tässä tehtävässä. Tietosuoja-valtuutetun näkemyksen mukaan hallituksen esitysluonnoksessa on kuitenkin ongelmia koskien asianmukaisten tietosuojalainsäädännön vaatimusten huomiointia.

Tietosuoja-valtuutetun käsityksen mukaan massadata-käsitettä tulisi käsitellä hallituksen esitysluonnoksessa nykyistä tarkemmin ja laajemmin lainsäädännöllisen tarkkuuden saavuttamiseksi kyseisen määritelmän osalta, koska käsitettä ei ole käytetty Suomen lainsäädännössä esitysluonnoksen mukaisessa merkityksessä.

Esitysluonnoksen kuvailu tietopyyntöjen rajauksesta on jännitteessä sen kanssa, että niihin saatavat vastaukset sisältäisivät joka tapauksessa massadata-aineistoa rekisteröityjen tilitapahtumia koskien. Verohallinto saisi toteuttaa valvontaa, jossa se tulisi käsittelemään suuria määriä tarpeettomia henkilötietoja. Tämä ylimitoitettu toimintapa ei olisi oikeasuhtainen tietosuojaperiaatteiden ja erityisesti tietojen minimointiperiaatteen toteutumisen kanssa.

Tietosuoja-valtuutetun käsityksen mukaan vertailutietotarkastuksia koskevaa sääntelyä muutettaessa lainsäädäntömuutoksilla, tulisi siinä olla nykyistä esitettyä laajemmin erityisesti henkilötietojen käsittelyä koskevien periaatteiden arviointia. Tietosuoja-valtuutetun käsityksen mukaan henkilötietojen keräämistä tulisi esitysluonnoksessa esitetyn tavan sijaan rajoittaa, huomioiden oikeasuhtaisuus tavoiteltuun päämäärään. Esityksessä tulisi myös huomioida korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisussa KHO 2020:8 sekä tietosuoja-valtuutetun

päätöksessä 11.11.2022, Dnro 3681/186/21 todetut seikat henkilötietojen käsittelyn oikeasuhtaisuudesta. Nyt esitetty lainsäädäntömuutos mahdollistaisi päätöksissä aiemmin arvioituja tilanteita huomattavasti suurempien henkilötietomäärien käsittelyn ilman riittävää arviointia.

Verotuksen osalta tarpeettomien tietojen kahden vuoden säilyttämisaika on tietosuojavaltuutetun käsityksen mukaan liian pitkä, huomioiden se, että varsinaista käsittelyperustetta kyseisten tietojen säilyttämiselle ei ole. Käsittelylle tarpeettomat henkilötiedot tulisi poistaa välittömästi ja viipymättä.

Huomioiden ennen kaikkea hallituksen esitysluonnoksessa esitetty kerättävän aineiston massaluonteisuus, tietosuojavaltuutettu toteaa esitysluonnoksen olevan selkeässä ristiriidassa erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyn oikeasuhtaisuuden osalta.

Tietosuojavaltuutettu katsoo, että hallituksen esityksessä tulisi olla enemmän kuvattuja esimerkkitalanteita, joissa olisi huomioitu ehdotetut lainsäädäntömuutokset. Esimerkkien tulisi olla riittävän tarkkoja, jotta ne auttaisivat käsittämään paremmin ja syvällisemmin niitä vertailutietotarkastustilanteita ja siten henkilötietojen keräämistilanteita, joita tavoiteltaisiin lainsäädäntömuutoksilla. Esimerkkitalanteissa voisi esimerkiksi huomioida perheiden sisäiset tilisiirrot sekä myös sen, että tietosuojavaltuutetun käsityksen mukaan tehtyjä tilisiirtoja koskevat viestikentät niihin sisältyvine tietoineen kuuluisivat esitysluonnoksessa tarkoitettujen tietopyyntöjen piiriin.

Hallituksen esitysluonnoksen perusteella rekisteröidyn oikeuksien käyttö olisi rajoitettua ja niitä olisi osittain kokonaan mahdotonta käyttää verovalvonnan aikana. Rekisteröidyllä ei olisi myöskään oikeutta yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaiseen oikeuteen tutustua hänestä kerättyihin tietoihin (tarkastusoikeus). Rekisteröidyn valvontamahdollisuudet tietojensa osalta olisivat siten varsin heikot.

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että hallituksen esitysluonnoksessa ei ole käsitelty lainkaan tarkastusoikeuden käyttämistä tietosuojavaltuutetun välityksellä. Tietosuojavaltuutettu kuitenkin toteaa, että silloinkin, kun rekisteröity ei voi itse käyttää tarkastusoikeutta, tietosuojavaltuutettu voi pyynnöstä tarkastaa rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden. Rekisteröidyn tulee esittää pyyntö toimivaltaisille viranomaisille erikseen säädetyillä tavoilla tai tietosuojavaltuutetulle vapaamuotoisella kirjeellä. Tietosuojavaltuutettu toteaa, että hallituksen esitysluonnoksessa tulisi käsitellä asianmukaisesti sitä, että rekisteröidyllä on oikeus tarkastusoikeuden käyttämiseen tietosuojavaltuutetun välillisen tarkastusoikeuden välityksellä ja että rekisteröidyt saavat tiedon tästä oikeudesta.

Tietosuojavaltuutettu pitää tärkeänä tietoturvalisesta käyttöympäristöstä säätämistä ja sitä, että vertailutietotarkastuksissa käsiteltävien aineistojen turvallisuuteen kiinnitetään huomiota. Henkilötietoihin kohdistuvien riskien minimoiseksi käyttöjärjestelmien turvallisuus ja käytön hallinta ovat keskeisiä toimia suojautuessa henkilötietojen perusteettomalta käsittelyltä.

Tietosuojavaltuutettu pitää lausunnon pyytämistä perustuslakivaliokunnalta kannatettavana.

Tietosuojavaltuutettu katsoo, ettei hallituksen esitysluonnoksessa ole rajattu lainsäädäntötoimin vertailutietotarkastusten toteuttamisen yhteydessä käsiteltävien henkilötietojen määrää käsittelyn

tarkoituksen kannalta välttämättömyyden. Esitysluonnoksessa säädettäväksi esitettyä henkilötietojen käsittelyä ei näin voida pitää myöskään oikeasuhtaisena sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Finanssiala ry:n mukaan ehdotetun lakimuutoksen taustalla on tärkeä tavoite torjua harmaata taloutta, joka on myös finanssialan toimijoiden näkökulmasta tärkeää. Finanssialan toimijat pyrkivät jo nyt varmistamaan aktiivisesti sitä, ettei niiden tuotteita ja palveluita käytetä talousrikollisuuteen tai muuhun laittomaan toimintaan (rahanpesu, veronkierto jne.).

Finanssiala ry katsoo, että hallituksen esitystä tulee merkittävästi tarkentaa Verohallinnon tiedonsaantioikeuksien osalta tietosuoja-asetuksen vaatimuksia vastaavaksi ja perustuslaissa säädetyn yksityisyydensuojan turvaamiseksi. Finanssiala ry:n käsityksen mukaan esitysluonnos on niin puutteellinen, että se vaatii perusteellista jatkovalmistelua ja esityksen antamista tulee sen vuoksi lykätä.

Esitystä tulee tarkentaa huomattavasti tietosuoja-asetuksen vaatimusten ja perustuslaissa säädetyn yksityisyydensuojan turvaamiseksi. Finanssiala ry pitää esitystä ongelmallisena erityisesti tietosuoja sääntelyn ja perustuslaissa säädetyn yksityisyydensuojan näkökulmasta. Esityksessä ei myöskään ole riittävästi perusteltu poikkeamista EU:n tietosuoja-asetuksesta asetuksen edellyttämällä tavalla. Esitetyt vertailutietotarkastukset mahdollistaisivat laajojen massadata-aineistojen keräämisen kansalaisista, mikä ei ole oikeasuhtaista eikä yksilöityä.

Nyt ehdotettu uusi säännös ei ole aiempaa säännöstä tarkkarajaisempi, vaan pikemminkin laajempi ja epämääräisempi mahdollistaen täten Verohallinnolle hyvin laajat tietopyynnöt tarkemmin niiden käyttötarkoitusta avaamatta. Finanssiala on aiemmin katsonut, että tällaisessa Verohallinnon toiminnassa on kyse voimassa olevan lain näkökulmasta kielletystä tietojen ”kalastelusta”.

Finanssiala ry katsoo, että esitetyt keinot eivät ole oikeasuhtaisia tavoiteltuun päämäärään nähden. Edelleen ehdotukseen liittyy epävarmuus EU-oikeuden kansallisen liikkumavaran asianmukaisesta käytöstä. Ehdotetut säännökset saattavat toisin sanoen olla suoraan ristiriidassa EU-oikeuden kanssa ja riskinä Finanssiala ry näkee muun muassa sen, että asiaa joudutaan käsittelemään EU-tuomioistuimessa.

Finanssiala ry kiinnittää huomiota siihen, että lakiesityksessä ei määritellä termiä ”massadata” eikä termiä ole määritelty missään muuallakaan lainsäädännössä, eikä se ole oikeuskäytännössä vakiintunut käsite.

Finanssiala ry kiinnittää huomiota myös siihen, että esitysluonnoksessa on kyse pankkialaisuuden alaisista tiedoista ja tietojen luovutuksella poikettaisiin luottamuksellisuuden pääsäännöstä.

Verohallinnon toiminta tällä alueella on jo aiemmin todettu lainvastaiseksi sekä korkeimman hallinto-oikeuden (KHO 2020:8) että tietosuojavaalautetun toimesta (Dnro 3681/186/21). Molemmat tahot ovat todenneet, että Verohallinnon tietopyynnöt ovat olleet liian laajoja, eivätkä ole täyttäneet tietosuoja-asetuksen keskeisiä periaatteita, kuten tietojen minimointia ja käyttötarkoitussidonnaisuutta. Nyt esitetty lakimuutos ei korjaa näitä ongelmia. Finanssiala ry:n näkemyksen mukaan se pikemminkin pyrkii laillistamaan aiemmin lainvastaiseksi todetun menettelyn.

Esityksessä todetaan, että vertailutietotarkastus on kohdennettava siten, että käsiteltävänä ovat sellaiset välttämättömät tiedot, joiden perusteella voidaan valvoa verotukseen liittyvä riski. Tästä huolimatta vertailutietotarkastuksien yhteydessä tiedonantovelvollisten olisi luovutettava tietoja, jotka eivät edes esityksen mukaan ole verotuksellisesti välttämättömiä, vaikka Verohallinnon olisi Finanssiala ry:n näkemyksen ja aiemman oikeuskäytännön mukaan mahdollista rajata pyyntöjään etukäteen tarkemmin. Näin ristiriitaista sääntelyä ei voida pitää tietosuoja-asetuksen ja perustuslain mukaisena.

Nyt lausuttavana olevassa esityksessä valittu lähestymistapa ei ole ollut täyttää KHO:n ja TSV:n päätösten mukaisia linjauksia, jotta Verohallinnon pyynnöt olisivat tietosuoja-sääntelyn mukaisia. Sen sijaan tavoitteena on säätää kansallinen laki, joka mahdollistaisi merkittävän poikkeaman tietosuoja-asetuksen mukaisten vaatimusten täyttämisestä.

Verohallinnon tulee pystyä rajaamaan aiempien KHO:n ja TSV:n päätösten mukaisesti tietopyyntönsä paremmin siten, että tietojen kerääminen on oikeasuhtaista ja rajoittuu verotuksessa tarpeellisiin tietoihin. Nyt esitettyä tarpeetonta henkilötietojen luovutusta ja käsittelyä ei voida pitää tietosuoja-asetuksen ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan perusteltavana tavoiteltuun päämäärään nähden. Oikeus vastaanottaa tietoja laajemmin kuin on välttämätöntä, ei Finanssiala ry:n näkemyksen mukaan ole tarkkarajaista, täsmällistä eikä oikeasuhtaista.

Koska ehdotettu sääntely ei täytä tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain asettamia vaatimuksia, ei ehdotuksen voida Finanssiala ry:n näkemyksen mukaan myöskään katsoa täyttävän perustuslain 10 §:n asettamia vaatimuksia.

Finanssiala ry:n näkemyksen mukaan tietojen säilytysaika on liian pitkä. Kaksi vuotta tietojen luovutuksesta ei täytä vaatimusta poistaa tarpeettomat tiedot ”viipymättä” etenkään, kun kyse on sellaisesta henkilötiedosta, jota Verohallinto ei tarvitse lakisääteisten tehtäviensä toteuttamiseksi ja jonka perusteella voi muodostaa yksityiskohtaisen kuvan henkilön yksityiselämästä.

Finanssiala ry:n mukaan massadata-käsittely edellyttäisi EU-oikeuden mukaisesti vähintään riippumatonta valvontaa esimerkiksi tietosuojavaalutetun kaltaisen tahon muodossa.

Pankkien tulee aina noudattaa tietosuoja-asetusta ja niiden on huolehdittava siitä, että tietojenluovutukset ovat tietosuoja-asetuksen mukaisia. Julkinen sektori ei ole tietosuoja-asetuksen seuraamusmaksujen piirissä, jolloin sanktiot asetuksen vastaisista luovutuksista kohdistuvat vain pankkeihin. Vaikka TSV tulisi katsomaan sanktioita lieventävänä asianhaarana tiedonantovelvollisen toimineen viranomaisen pyynnöstä, ei ole oikeusvarmuuden näkökulmasta kestävää säätää lakia, jota tiedonantovelvollisen ja tietoja pyytävän tahon uskotaan jo valmisteluvaiheessa joutuvan rikkomaan. Tiedonantovelvollisia ei myöskään tule asettaa asemaan, jossa niiden tulee tehdä päätös kahden lain noudattamatta jättämisen välillä: verotusmenettelylain ja tietosuoja-asetuksen.

Finanssiala ry huomauttaa lisäksi, että HE-luonnoksessa ei ole millään tavalla käsitelty tiedonantovelvollisen oikeussuojakeinoja ts. mahdollisuutta hakea muutosta perusteettomaksi katsomaansa tietopyyntöön.

Rekisteröidyllä on oikeus saada henkilötietojensa käsittelyn lainmukaisuus ja käsiteltävät henkilötiedot tarkastettavaksi. Esityksen mukaisesti julkisuuslain 11 §:n 2 momentti voi kuitenkin

rajoittaa rekisteröidyn oikeutta tarkastaa tietonsa. Tämän vuoksi lainkohtaan on lisättävä nimenomainen säännös, rekisteröidyn oikeudesta saattaa tietojensa käsittelyn lainmukaisuus tietosuojavaltuutetun arvioitavaksi ja tietosuojavaltuutetulle valta määrätä tarpeettomasti käsiteltävät vertailutietoineistot hävitettäväksi.

Massadatan kerääminen vaatii pankeilta kalliita kehitystöitä ja/tai tapauskohtaista konsulttityötä alihankkijan tuntilaskutuksella, minkä vuoksi pankeille tulee maksaa korvaus samoin kuin VML 25 §:n 2 momentin nojalla maksetaan korvausta muille viranomaisille laajojen ja massaluonteisten tietojen luovutuksesta Verohallinnolle. Nykytila tuottaa nyt jo merkittävää hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, joita ei korvata pankeille. Perustellusti voidaan todeta, että tietopyyntöihin vastaaminen tulisi esityksen tultua hyväksyttyä olemaan huomattavasti nykyistä työläämpää. Mikäli Verohallinnolle annetaan nykyistä laajemmat oikeudet tietopyyntöihin, on erittäin todennäköistä, että niiden toistuvuus ja määrä lisääntyy nykyisestä. Tämän myötä myös tiedonantovelvollisten kustannukset nousevat.

Finanssiala ry haluaa korostaa, että suuri osa Verohallinnon pyytämistä tiedoista on sellaisia, jotka eivät sellaisenaan ole suoraan Verohallinnolle toimitettavissa, vaan tiedot joudutaan keräämään pankin eri tietojärjestelmistä ja muokkaamaan Verohallinnon edellyttämään tekniseen muotoon. Tähän keräämis- ja muokkaustyöhön joudutaan usein käyttämään kolmansia osapuolia (esim. alihankkijoita), jotka veloittavat pankkeja tekemästään työstä.

Finanssiala ry katsoo, että Verohallinnon tulee korvata kustannukset tietopyynnöistä täysimääräisesti tiedonantovelvollisille, mikäli esitys hyväksytään. Jos Verohallinnolle ei aseteta velvollisuutta korvata kustannuksia, tulee laissa selkeästi rajata Verohallinnolle enimmäismäärä sallituille tietopyynnöille, jotta tiedonantovelvollisten kustannukset eivät nouse kohtuuttomiksi.

Finanssiala ry pitää esitettyä tuottoarviota epärealistisena, eikä näe, että sen paikkansapitävyyttä on pystytty perustelemaan faktoihin perustuen esityksessä.

Finanssiala ry on lisäksi liittänyt lausuntoonsa liitteen, jossa se käy läpi unionin oikeuden vaikutusta.

Kansaneläkelaitoksella ei ole lausuttavaa asiassa.

Keskuskauppakamarin mukaan esitysluonnoksen tavoite harmaan talouden torjunnasta on kannatettava. Keskuskauppakamari kuitenkin katsoo, että esitysluonnoksen toteuttamistapaan saattaa liittyä ongelmia EU:n tietosuoja-asetuksen näkökulmasta.

EU:n tietosuoja-asetuksen edellyttämän oikeasuhtaisuuden toteutumisen näkökulmasta on olennaista, että vertailutietotarkastusta varten kerättävät tiedot rajataan ja kohdistetaan vain sellaisiin tietoihin, jotka ovat verovalvonnassa tarpeellisia. Esityksessä on kuitenkin vain ylimalkaisesti perusteltu, miten ehdotettu massadatakäsittely olisi oikeasuhtaista tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla. Yksittäistapausarvio oikeasuhtaisuudesta vaikuttaa jäävän Verohallinnon oman harkinnan varaan eikä tiedonantovelvollisille jätetä mahdollisuutta arvioida ja varmistua tietojen käsittelyn laillisuudesta tietoja luovutettaessa.

Esitysluonnoksen mukaan siinä on huomioitu tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain vaatimukset ja tietojen käsittelyn olevan rajattu perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön edellyttämällä tavalla

täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään. Esitys kuitenkin vaikuttaisi mahdollistavan Verohallinnolle oikeuden vastaanottaa ja käsitellä myös sellaisia tietoja, jotka eivät ole sen lakisääteisten tehtävien toteuttamisen näkökulmasta välttämättömiä, mikä ei ole tarkkarajaista, täsmällistä eikä oikeasuhtaista eikä siten vaikuta täyttävän tietosuojasääntelyn edellytyksiä.

Keskuskauppakamari huomauttaa, että riskin - ja mahdollisen riskin toteutuessa myös sanktion - tietosuojalainsäädännön rikkomisesta kantaa vertailutietotarkastuksen kohteena oleva yritys. Tämä korostaa sitä, että yrityksen tulee voida luottaa siihen, että Verohallinnon tietopyyntö yksiselitteisesti täyttää tietosuojalainsäädännön edellytykset.

Ottaen huomioon esityksen mahdollisen ristiriidan tietosuoja-asetuksen kanssa, Keskuskauppakamari katsoo, että esitys tulisi jättää toistaiseksi antamatta ja ohjata perusteelliseen jatkovalmisteluun, jossa muutosten yhteensopivuus EU:n tietosuoja-asetuksen kanssa tulisi huolellisesti uudelleenarvioida ja varmistaa, että yritysten oikeusturva ei kohtuuttomasti vaarannu.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n mukaan esitysluonnoksen tavoite harmaan talouden torjunnasta on kannatettava. Sen sijaan esityksen toteuttamistapa on ongelmallinen sekä

- EU:n tietosuoja-asetuksen että
- perustuslain takaaman yksityisyyden suojan näkökulmasta.

Esityksessä on vain ylimalkaisesti perusteltu sitä, että miten ehdotettu massadatakäsittely olisi millään tasolla oikeasuhtaista tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla. Esityksen perusteella yksittäistapausarvio oikeasuhtaisuudesta vaikuttaa jäävän Verohallinnon oman harkinnan varaan eikä tiedonantovelvollisille jätetä mahdollisuutta arvioida ja varmistua tietojen käsittelyn laillisuudesta tietoja luovutettaessa. Ehdotettu säännös ei ole aiempaa tarkkarajaisempi, vaan pikemminkin laajempi ja epämääräisempi.

Esitysluonnoksen mukaan siinä on huomioitu tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain vaatimukset ja tietojen käsittelyn olevan rajattu perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön edellyttämällä tavalla täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään. Tämä ei pidä paikkaansa, koska esitys mahdollistaa Verohallinnolle oikeuden vastaanottaa ja käsitellä myös sellaisia tietoja, jotka eivät ole sen lakisääteisten tehtävien toteuttamisen näkökulmasta välttämättömiä, mikä ei ole tarkkarajaista, täsmällistä eikä oikeasuhtaista eikä siten täytä tietosuojasääntelyn edellytyksiä.

EK kiinnittää lisäksi huomiota esitysluonnoksen Verohallinnon resursseille ja osaamiselle asettamiin erityisvaatimuksiin ja koulutustarpeisiin.

Ottaen huomioon esityksen ilmeisen ristiriidan tietosuoja-asetuksen kanssa, EK katsoo, että esitys tulisi jättää antamatta tai ohjata perusteelliseen jatkovalmisteluun ja perustuslakivaliokunnan käsittelyyn.

Kuten esitysluonnoksessa tuodaan esille, vertailutietotarkastuksiin liittyy merkittäviä tietopyyntöjen laajuuteen ja tietosuojaan liittyviä ongelmia. Syy tähän on kuitenkin toinen, kun mitä esitysluonnos antaa ymmärtää.

Vertailutietotarkastukset ovat sinänsä tietosuojasääntelyn mukaisia menettelyitä. Sen sijaan Verohallinnon toteuttamat laajat, täsmentämättömät ja vuosittaiset vertailutietotarkastukset eivät

ole täyttäneet tietosuojasääntelyn vaatimuksia. Sekä korkein hallinto-oikeus että tietosuojavaltuutettu ovat katsoneet, että Verohallinnon tulisi muuttaa vertailutietotarkastusten toteutusta ja varmistua, että tietojen kerääminen on oikeasuhtaista ja rajoittuu verotuksessa merkityksellisiin tietoihin. Tietopyynnöt tulee kohdistaa ja rajata ainoastaan verotuksessa perustellusti tarpeellisiin tietoihin. Tiedonantovelvollisen ei tulisi joutua käsittelemään sellaisia tietoja, joita ei tarvita verotuksessa.

Esitysluonnos antaa korkeimman hallinto-oikeuden ja tietosuojavaltuutetun linjauksista ja niistä tehtävistä johtopäätöksistä virheellisen kuvan. Esitysluonnoksen mukaan oikeustilaan liittyy "epävarmuuksia", jotka johtuvat muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden ja tietosuojavaltuutetun toimiston viimeaikaisista tietosuojatulkintoista, vaikka kysymys on siitä, että Verohallinto ei ole huomionnut voimassa olevan lainsäädännön asettamia velvoitteita, saati oikeuskäytännössä esitettyjä linjauksia. Esitysluonnoksen tarkoituksena lieneekin halu ohittaa tämä linjaukset ja mahdollistaa tietosuoja-asetuksen edellytysten kiertäminen. Tietosuoja-asetus kuitenkin on pakottavaa lainsäädäntöä, jota ei voida ohittaa kansallisella sääntelyllä. Esitysluonnoksen mukaisilla muutoksilla ei voida ohittaa tietopyynnöiltä edellytettävää oikeasuhtaisuutta, välttämättömyyttä ja muita tietosuoja-asetuksen edellytyksiä ja siten mahdollistaa esitysluonnoksen mukaista, määrittelemättömän massadatan luovuttamista.

Vertailutietotarkastuksella kerättävien tietojen tulee olla olennaisia kyseessä olevan asian selvittämiseksi sekä rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Olennaista on lisäksi, että vertailutietotarkastus kohdistetaan asianmukaisen harkinnan jälkeen vain sellaisiin tietoihin, jotka ovat keskeisiä ja ratkaisevia kulloisenkin valvottavan veroriskin ja sen verotuksellisen käsittelyn oikeellisuuden arvioinnin kannalta. Tarpeellisuusharkinta tehdään riittävän huolellisesti ja vakavasti ja harkinta tehdään objektiivisin perustein. Tämä tarkoittaa sitä, että veroviranomaisella on selvä yleinen käsitys asiakirjan tarpeellisuudesta mutta tähän tarpeellisuuteen liittyy sellainen epävarmuus, jota ei ennakolta voida asiaa selvittäessä odottaa.

Esitysluonnoksen mukaan Verohallinto voisi jatkossa suorittaa vertailutietotarkastuksia ilman, että tietopyynnöissä yksilöidään tarkastuksen kohteena olevia henkilöitä tai yhteisöjä. Tämä mahdollistaisi massadata-aineiston käsittelyn, jossa Verohallinto itse määritteli, mikä tieto on "verovalvonnan kannalta tarpeellista". Tällainen sääntely on ristiriidassa pakottavan tietosuojasääntelyn ja perustuslain kanssa. Säännösluonnos ei ole aiempaa säännöstä tarkkarajaisempi, vaan pikemminkin laajempi ja epämääräisempi. Se mahdollistaa Verohallinnolle hyvin laajat tietopyynnöt tarkemmin niiden käyttötarkoitusta avaamatta. Esitysluonnoksessa ei ole perusteltu riittävällä tasolla, miksi tietosuoja-asetuksen periaatteista voidaan poiketa. Esitysluonnoksessa ei myöskään punnita riittävästi esitettyjen perusoikeuspoikkeamien vaikutuksia rekisteröityihin tai rekisterinpitäjään tietojen luovuttajana.

Vaikka esityksessä viitataan tarpeellisuuteen, on lakimuutoksen tarkoituksena nimenomaisesti käsitellä massadata-aineistoa yksilöimättä henkilöitä, joista tietoja pyydetään. Verohallinnon tulee edelleen rajata aiempien linjausten mukaisesti tietopyyntönsä siten, että tietojen kerääminen on oikeasuhtaista ja rajoittuu verotuksessa tarpeellisiin tietoihin. Nyt esitettyä tarpeetonta henkilötietojen luovutusta ja käsittelyä, joka kattaa selkeästi myös suuria määriä tarpeettomia tietoja, ei voida pitää tietosuoja-asetuksen ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan perusteltavana tavoiteltuun päämäärään nähden.

EK kiinnittää huomiota myös esitysluonnoksesta aiheutuviin riskeihin ja kustannuksiin vertailutietotarkastuksien kohteille.

Vertailutietotarkastuksen kohde ei voi luottaa siihen, että Verohallinnon tekemä tietopyyntö on asianmukainen, koska rekisterinpitäjällä on aina vastuu antamastaan tiedosta, vaikka pyytäjänä olisikin Verohallinto. Tätä korostaa edelleen se, että rekisterinpitäjälle voidaan määrätä sanktio tietosuojalainsäädännön rikkomisesta, mutta Verohallinnolle ei. Sellaisten Verohallinnon tietopyyntöjen, jotka koskevat kokonaista rekisteriä, ei pääsääntöisesti voida katsoa täyttävän oikeasuhteisuuden vaatimusta.

Tiedonantovelvollisia ei myöskään tule asettaa asemaan, jossa niiden tulee tehdä päätös kahden lain noudattamatta jättämisen välillä: verotusmenettelylain ja tietosuoja-asetuksen. Lisäksi laajat tietopyynnöt johtavat merkittäviin lisäkustannuksiin vertailutarkastusten kohteille. Tietopyyntöjen määrä tulisi todennäköisesti lisääntymään merkittävästi uuden sääntelyn myötä. Jos tällaiset laajat tietopyynnöt päätetään sallia, niistä syntyvistä kustannuksista ja tietojen tuottamisesta Verohallinnolle tulisi suorittaa korvausta. Oikeusministeriö selvittää parhaillaan tietosuoja-asetuksen seuraamusmaksujen soveltamista myös julkissektorille vallitsevan epätasapainon korjaamiseksi (ks. oikeusministeriön arviomuistio viranomaisia koskevista seuraamuksista tietosuojalainsäädännön rikkomisesta (VN/26120/2023)).

Esitysluonnoksessa mainittu 100 miljoonan euron verotuottoarvio on ylimitoitettu ja epäuskottava. Realistinen arvio lienee pikemminkin noin 10 miljoonan euron suuruusluokassa. Esimerkiksi harmaan talouden laskennallista vähenemistä tai valvonnan epäsuoria, laskennallisia hyötyjä ei voida pitää konkreettisesti kerättävissä olevina erinä. Osa näistä epäsuorista hyödyistä lienee saavutettavissa jo nykyisin kerättävien tietojen perustella. Harmaan talouden torjunta on tärkeää, mutta harmaan talouden toimijoiden heikon maksukyvyyn vuoksi se harvoin tuottaa merkittäviä verotuloja.

EK yhtyy lisäksi Finanssiala ry:n asiassa esittämiin huomioihin.

Teknologiateollisuus ry yhtyy kaikilta osin EK:n asiasta lausumaan.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry kannattaa esitystä. Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta ovat äärimmäisen perusteltuja tavoitteita. SAK:lla ei ole lausuttavaa esitysluonnoksen yksityiskohdista.

Akava ry kannattaa ehdotusta. Talousrikollisuuden, harmaan talouden toiminnan ja veronkierron kitkemiseen tähtääviä toimia pitää jatkaa.

Suomen Asianajajien mukaan esitysluonnoksen tavoite harmaan talouden torjunnasta on kannatettava. Sen sijaan esityksen toteuttamistapa voi olla ongelmallinen sekä EU:n tietosuoja-asetuksen että perustuslain takaaman yksityisyyden suojan näkökulmasta. EU:n tietosuoja-asetuksen edellyttämän oikeasuhteisuuden toteutumisen näkökulmasta on olennaista, että

vertailutietotarkastusta varten kerättävät tiedot rajataan ja kohdistetaan vain sellaisiin tietoihin, jotka ovat verovalvonnassa tarpeellisia. Esityksessä ei ole Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan riittävällä tarkkuudella perusteltu sitä, millä perusteella ehdotettu massadatakäsittely olisi oikeasuhtaista. Ehdotettu säännös ei myöskään ole aiempaa tarkkarajaisempi. Ilman asianmukaista tietosuoja-arviointia verotusmenettelylain uudistuksessa saatetaan rikkoa Suomea sitovaa, EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen asettamaa velvoitetta (6 artiklan 3 kohta, b alakohta).

Erityisesti näistä syistä Suomen Asianajajat katsoo, että esitys tulisi ohjata perusteelliseen jatkovalmisteluun ja perustuslakivaliokunnan käsittelyyn. Suomen Asianajajat toivoo, että se saa mahdollisuuden lausua tällaisen jatkovalmistelun yhteydessä.

Veronmaksajain Keskusliitto ry katsoo, että esitys tulisi jättää antamatta, sillä se vaikuttaa olevan ristiriidassa EU:n tietosuoja-asetuksen kanssa.

Esitysluonnoksen perustelut siitä, että verotusmenettelylakiin ehdotettu massadatakäsittely olisi tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla oikeasuhtaista verovalvonnan tarpeisiin nähden, eivät Veronmaksajain Keskusliiton näkemyksen mukaan ole vakuuttavia. Esitysluonnoksen mukainen massadatakäsittely nimenomaan mahdollistaisi laaja-alaiset tietopyynnöt ilman tietopyynnön kohteena olevien henkilöiden tai yhteisöjen yksilöintiä. Esitysluonnos vaikuttaa mahdollistavan Verohallinnolle oikeuden vastaanottaa ja käsitellä myös sellaisia tietoja, jotka eivät ole verovalvonnan kannalta välttämättömiä. Ehdotetut säännökset eivät tällöin olisi tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, koska arkaluontoisten henkilötietojen käsittelyä ei olisi rajattu vain välttämättömään. Esitysluonnos vaatii perusteellista jatkovalmistelua.